

stichting orgelkring "hendrik niehoff"

gevestigd te 's-hertogenbosch

Programma van het concert in de Sint-Janskathedraal te 's-Hertogenbosch
op dinsdag 27 augustus 2013 om 20.00 uur door **Sander van Marion**.

SANDER VAN MARION neemt een aparte plaats in onder de organisten door zijn lichte speeltrant, verrassende registerkeuze en improvisatietalent. Niet alleen in Nederland, maar ook internationaal is hij een veelgevraagd musicus. Concertreizen brachten hem op vele bijzondere orgels en in belangrijke muziekcentra in diverse Europese landen, in Canada en de V.S. van Amerika.

Ook als dirigent heeft hij met zijn koren vele concerten in Nederland en in het buitenland gegeven. Sander van Marion werd diverse malen onderscheiden, met als 'gouden' bekroning in 2012 de uitreiking van de Médaille d'Or door de presidente van de Société Académique ARTS-SCIENCES-LETTRES (Parijs) voor zijn verdienste voor de Franse orgelcultuur. Een koninklijke onderscheiding ontving hij met zijn benoeming tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Verdere informatie vindt u op: www.sandervanmarion.nl

Programma: "Tour de France"

1. Chaconne (uit : 'Livre de l'orgue')	Louis Couperin	1626-1661
2. Thema met variaties	Louis Claude d'Aquin	1694-1772
3. Marche des Marseillais (thema: het Franse Volkslied)	Claude Balbastre	1727-1799
4. Marche de procession	Louis Lefébure-Wély	1817-1869
5. Pièce Héroïque (zie aparte toelichting)	César Franck	1822-1890
6. Andante cantabile	Charles-Marie Widor	1844-1937
7. Paraphrase over een thema uit Oratorium 'Judas Maccabäus' van Georg Fr. Händel 'See, the conquering hero comes'	Alexandre Guilmant	1837-1911
8. Trois pièces d'orgue: • Marche des Rois Mages • Verset de procession • Toccata in G	Théodore Dubois	1837-1924
9. Improvisatie over twee Franse volksliederen: 'Au clair de la lune' & 'Ah, vous dirai-je maman'	Sander van Marion	

Voor overige orgelconcerten in de serie Hendrik Niehoff: zie folder en www.orgelconcerten-hendrik-niehoff.nl
Orgelconcerten in de regio: www.brabantorgel.nl

Tour de France: een reis door de spectaculaire ontwikkeling van de Franse orgelmuziek. Om hiervan een bescheiden beeld te geven is voor dit concert een keuze gemaakt uit korte werken van diverse componisten uit verschillende stijlperiodes.

De periode van ca. 1600-1750 wordt de barok genoemd. De muziek uit deze tijd wordt gekenmerkt door doorgaand ritme, strenge vormen, sobere harmonieën (samenklanken) en versieringen.

1. Louis Couperin (1626-1661) Bijna twee eeuwen lang heeft het geslacht Couperin grote musici voortgebracht. Louis Couperin was verbonden aan de Hofkapel van Lodewijk XIV.

2. Louis Claude d'Aquin (1694-1772) werd reeds op 12-jarige leeftijd als organist aangesteld. In 1739 werd ook hij organist aan de hofkapel, nu van Lodewijk XV. Later ook organist van de Notre-Dame te Parijs.

3. Claude Balbastre (1727-1799) was vanaf 1760 een geliefd organist aan de Notre-Dame te Parijs. In 1789 bracht de Franse Revolutie het muziekleven tot een absoluut dieptepunt. Veel kerken werden gesloten en orgels vernield. Balbastre verloor hierdoor veel van zijn werkzaamheden en bracht zijn laatste jaren in armoede door.

Met de ondergang van het Napoleontische keizerrijk in 1815 begon het culturele leven weer op te bloeien. De periode van ca. 1815-1914 wordt de romantiek genoemd. In vergelijking met de barok klinken 'rijkere' en ingewikkelder harmonieën. Gevoel, sfeer en stemmingen worden primair.

Aristide Cavallé-Coll (1811-1899) bracht ingrijpende veranderingen aan in de orgelbouw. Hij was een meester in de bouw van zogenaamde symfonische orgels: hij bracht het orkest als klankideaal over op het orgel en inspireerde hierdoor veel organisten.

4. Louis Lefébure-Wély (1817-1869) was de meeste gevierde organist van zijn dagen. Hij had als improvisator een onovertroffen reputatie. Zijn faam was zo groot, dat veel toeristen, orgelliefhebbers en vooraanstaande musici Parijs niet verlieten, voordat zij hem in de Madeleine hadden horen spelen. Veel orgels van orgelbouwer Cavallé-Coll werden door hem ingespeeld.

In de ontwikkeling van de Franse orgelmuziek spelen onder anderen Charles-Marie Widor en Alexandre Guilmant een toonaangevende rol, met César Franck als voorloper.

5. César Franck (1822-1890) was een groot componist en een voortreffelijk pedagoog en hoofdleraar aan het Parijse Conservatorium. Hij was organist aan de St. Clothilde te Parijs en stond bekend om zijn bewonderenswaardige orgel improvisaties (zie ook aparte toelichting: Pièce Héroïque)

6. Charles-Marie Widor (1844-1937) had na het overlijden van Franck in 1890 de orgelklas van het Conservatorium in Parijs overgenomen. Al eerder, in 1869, was hij als opvolger van Lefébure-Wély tot organist van de St.-Sulpice te Parijs benoemd. Hij bleef daar 64 jaar. Widor maakte Parijs vertrouwd met de orgelkunst van Bach.

7. Alexandre Guilmant (1837-1911) volgde in 1896 Widor op als leraar van de orgelklas van het Parijse Conservatorium. Hij werd geroemd als virtuoos organist en improvisator. Uitzonderlijk voor die tijd waren zijn succesvolle tournees naar het buitenland, o.a. naar Amerika. Hij gaf lang vergeten werken van Oud-Franse orgelmeesters uit.

8. Théodore Dubois (1837-1924) was sinds 1871 als leraar compositie en orgelspel aan het Parijse Conservatorium verbonden, waarvan hij tussen 1896-1905 ook directeur was. Zijn functie als leraar werd door Widor overgenomen. Bovendien was Dubois dirigent aan de St. Clothilde en de Madeleine te Parijs.

PIÈCE HÉROIQUE - CÉSAR FRANCK

César Franck schreef 'Pièce Héroïque' in 1878, enkele jaren na de Frans-Duitse oorlog (1870- 1871). Het is niet ondenkbaar dat de componist deze strijd tussen twee legermachten heeft willen weergeven in dit stuk: een impressie van een strijdtoneel, waar op heroïsche wijze gevochten wordt. Of geeft deze klankschildering een innerlijke strijd aan, een geestelijke strijd tussen goed en kwaad? Wellicht een strijd van César Franck zelf?

Duidelijk is dat er in het eerste deel van 'Pièce Héroïque' twee partijen worden weergegeven door twee melodieën: de eerste heroïsche melodie wordt in de bas begeleid door dreigende, herhaalde akkoorden. De tweede, contrasterende melodie voor de rechterhand volgt, waarna het openingsthema wordt herhaald. Statige, heldhaftige klanken leiden de strijd in met snelle notenpassages. Aan het eind van dit deel klinkt dan nogmaals het openingsthema, eerst "laag", dan "hoog".

Het tweede deel begint met enkele korte tonen in het pedaal. Hierin is de laatste frase van de canon 'Vader Jacob' duidelijk te herkennen. Tijdens het rustige intermezzo, een 'wapenstilstand', klinken in de verte nog dreigend de korte pedaalnoten.

In het derde en tevens laatste deel vergroot die dreiging. De strijd is nog niet ten einde. De herhaalde, wisselende bastonen kondigen als omfloerste trommelslagen de naderende ondergang aan. De muziek wordt steeds sterker en leidt ten slotte naar de heroïsche apotheose. Niet de overwinning, maar het heldhaftige offer voor het vaderland wordt geschilderd met de klanken van de laatste maten, wanneer nog eenmaal het 'bekende' basthema klinkt.

César Franck